

IJTIMOIIY TARMOQLARDA RAQAMLI OBRAZ YARATISHNING YOSHLAR EMOTSIONAL HOLATIGA TA'SIRINI IJTIMOIIY- PSIXOLOGIK JIHATLARI

Nazirova Dilafruzxon Dilmurodjon qizi

Turon universiteti Andijon filiali "Pedagogika va tillar" kafedrası

o'qituvchisi

nazirovadilafruz51@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda ijtimoiy tarmoqlarda raqamli obraz yaratish jarayonining yoshlar emotsional holatiga ta'siri ijtimoiy-psixologik nuqtai nazardan tahlil qilingan. Virtual makonda o'zini namoyon etish, auditoriya tomonidan baholanish, ijtimoiy taqqoslash va raqamli identifikatsiya jarayonlarining yoshlar ruhiy holatiga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, raqamli obraz va real shaxsiyat o'rtasidagi tafovutning psixologik oqibatlari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, raqamli obraz, virtual identitet, emotsional holat, yoshlar psixologiyasi, ijtimoiy taqqoslash, o'zini namoyon qilish, psixologik farovonlik.

So'nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylandi. Avvalgi avlodlar o'zlarini asosan real muloqot orqali namoyon qilgan bo'lsalar, bugungi yoshlar bir vaqtning o'zida ham real, ham virtual makonda yashamoqdalar. Natijada insonning nafaqat haqiqiy shaxsiyati, balki uning raqamli obrazi ham shakllanmoqda. Raqamli obraz deganda shaxsning ijtimoiy tarmoqlarda o'zi haqidagi yaratgan tasavvuri, tanlagan suratlari, yozgan fikrlari va auditoriyaga ko'rsatishni istagan jihatlari tushuniladi [1].

Psixologik nuqtai nazardan qaralganda, yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda shunchaki muloqot qilmaydi, balki o'z shaxsiyatini namoyish etadi. Har bir surat, video yoki matn orqali ular boshqalarda muayyan taassurot uyg'otishga harakat qiladi. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, ijtimoiy tarmoqlar o'smirlar va yoshlar

uchun identitetni sinab ko'rish va shakllantirish maydoniga aylangan. Biroq bu jarayon doimo ham ijobiy kechmaydi [2].

Ko'plab yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda o'z hayotining eng yaxshi lahzalarini namoyish etishga intiladilar. Masalan, talaba kundalik hayotidagi oddiy holatlarni emas, balki muvaffaqiyatli chiqishlari, sayohatlari yoki bayramlardagi suratlarini joylashtiradi. Natijada uning kuzatuvchilarida ushbu inson doimo muvaffaqiyatli va baxtli degan tasavvur shakllanadi. Vaholanki, real hayotda har qanday inson singari unda ham qiyinchiliklar va muvaffaqiyatsizliklar mavjud bo'ladi.

Muammo shundaki, ayrim yoshlar vaqt o'tishi bilan o'zlari yaratgan virtual obrazni saqlab qolishga harakat qiladilar. Boshqacha aytganda, ular o'zlarini qanday his qilayotganidan ko'ra, boshqalarga qanday ko'rinayotganiga ko'proq e'tibor bera boshlaydilar. Bu esa ichki hissiyotlar bilan tashqi ko'rinish o'rtasida tafovut paydo bo'lishiga olib keladi. Zamonaviy tadqiqotlar virtual obrazning haqiqiy shaxsiyatdan uzoqlashishi psixologik noqulaylik va emotsional zo'riqishni kuchaytirishi mumkinligini ko'rsatmoqda [3].

Yoshlar emotsional holatiga ta'sir qiluvchi omillardan biri ijtimoiy baholanish ehtiyojidir. Masalan, ayrim foydalanuvchilar joylashtirilgan surat qancha layk olgani yoki unga nechta izoh yozilganiga alohida e'tibor qaratadilar. Kutilgan natija bo'lmasa, hafsalasi pir bo'lishi yoki o'ziga bo'lgan ishonchi pasayishi mumkin. Aksincha, ko'p ijobiy munosabat olish vaqtinchalik emotsional ko'tarinkilikni yuzaga keltiradi. Shu sababli ayrim yoshlarda virtual tasdiqlanishga ehtiyoj kuchayib boradi [4].

Raqamli obraz yaratish jarayoni ijtimoiy taqqoslash hodisasi bilan ham chambarchas bog'liq. Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar tengdoshlarining muvaffaqiyatlari, tashqi ko'rinishi yoki turmush tarzini muntazam kuzatib boradilar. Masalan, bir talaba kursdoshining xorijiy grant yutganligi haqidagi xabarni ko'rib, o'z yutuqlarini yetarli emas deb baholashi mumkin. Bu holat insonning real imkoniyatlari bilan emas, balki virtual makonda shakllangan tasavvurlar bilan bog'liq bo'ladi. Tadqiqotlar ham ijtimoiy taqqoslashning kuchayishi emotsional tushkunlik va identitet bilan bog'liq ichki ziddiyatlarni

oshirishini ko'rsatmoqda [4].

Qizig'i shundaki, muammo ijtimoiy tarmoqlarda qancha vaqt o'tkazishda emas, balki u yerda qanday faoliyat bilan shug'ullanishda namoyon bo'ladi. Ayrim yoshlar internetdan bilim olish, kasbiy rivojlanish yoki foydali muloqot uchun foydalanadilar. Bunday holatlarda ijtimoiy tarmoqlar shaxs rivojlanishiga xizmat qiladi. Ammo insonning asosiy maqsadi boshqalarning e'tiborini qozonish yoki doimiy ravishda o'zini taqqoslash bo'lib qolsa, emotsional muammolar yuzaga kelishi ehtimoli ortadi [5].

Bugungi yoshlar orasida yana bir qiziqarli holat kuzatilmoqda. Ko'pchilik virtual makonda juda faol va ochiq ko'rinsada, real hayotdagi muloqotda tortinchoqlik namoyon etadi. Buning sababi virtual muhitda inson o'z fikrini oldindan tahrirlashi, suratlarini tanlashi va kerakli obrazni yaratishi mumkinligidadir. Real muloqotda esa bunday imkoniyat mavjud emas. Natijada ayrim yoshlarda virtual va real "men" o'rtasidagi tafovut kengayib boradi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarning ijobiy jihatlarini ham inkor etib bo'lmaydi. Virtual platformalar yoshlarga qiziqishlari bir xil bo'lgan insonlar bilan tanishish, ijodiy salohiyatini namoyon etish va o'z fikrini erkin ifodalash imkonini beradi. Tadqiqotlarda samimiy va haqiqiy o'zini namoyon qilish yuqoriroq o'zini anglash darajasi bilan bog'liqligi qayd etilgan [6].

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlarda raqamli obraz yaratish zamonaviy yoshlar hayotining muhim qismiga aylangan. Ushbu jarayon shaxsning o'zini namoyon qilishi va rivojlanishi uchun imkoniyat yaratishi bilan birga, emotsional holatga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omillarni ham yuzaga keltiradi. Shu sababli yoshlarda virtual va real shaxsiyat o'rtasidagi uyg'unlikni saqlash, ijtimoiy taqqoslashni kamaytirish va raqamli madaniyatni rivojlantirish psixologik farovonlikni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'oziev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Nishonova Z.T. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

3. Morales L., Torres C. Identifying the Role of Digital Self-Presentation in Adolescent Identity Formation, 2025.
4. Mann R.B., Blumberg F. Adolescents and Social Media: Self-Presentation, Social Comparison and Self-Esteem, 2022.
5. Pérez-Torres V. Social Media: A Digital Social Mirror for Identity Development During Adolescence, 2024.
6. A Systematic Review of Social Media Use and Adolescent Identity Development, 2025.